

*Томіленко Марія Андріївна,
студентка Національного авіаційного університету
Наук. керівник: Чубіна Тетяна Дмитрівна,
доктор історичних наук, професор
завідувачка кафедри гуманітарних наук
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля*

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ

Сучасні глобалізаційні процеси в світі неминуче впливатимуть на інтеграцію будівельної галузі України, в першу чергу, в європейську та світову системи стандартів, технічних регламентів, нагляду і контролю, які характерні для економічно розвинених країн. Вивчення світового досвіду нагально необхідне як для архітектурно-проектувальних компаній України, які вже співпрацюють із зарубіжними колегами, особливо в питаннях індивідуального житлового будівництва, так і з точки зору реформування національної системи технічного регулювання будівельної галузі.

Сучасне будівельне законодавство Нової Зеландії складається з двох компонентів: статутного закону і статутного регламенту. Основними нормативно-правовими актами, які регламентують будівельну галузь Нової Зеландії є Будівельний акт від 2004 р. та Регламент про будівельні норми і правила від 1992 р. [1, 2].

Будівельний акт № 72 від 24 серпня 2004 р. із подальшими доповненнями встановлює принципи технічного регулювання будівельної галузі, зокрема, закріплює застосування параметричних будівельних норм і правил, утверджує принципи дотримання норм, визначає правила ліцензування професійної діяльності, а також містить положення, які запроваджують функції, обов'язки та повноваження наглядово-контролюючих органів та інші положення, що стосуються будівельної діяльності. Слід зазначити, що Будівельний акт від 2004 р. однаковою

мірою поширюється, за винятком декількох спеціально обумовлених випадків, на всі суб'єкти права.

Регламент про будівельні норми і правила від 1992 р. в свою чергу поділяється на правовий та технічний компоненти. Правовий компонент Регламенту конкретизує поняття «кодіфікованих норм і правил», які містяться в Будівельному акті. Регламент указує, що такими нормами і правилами є Будівельний кодекс, який включено до додатку 1 в Регламенті про будівельні норми і правила [3]. Будівельний кодекс є технічним компонентом Регламенту. Він містить викладені параметричною мовою загальні правила безпеки в будівництві, які є обов'язковими до застосування кодифікованими будівельними нормами та правилами Нової Зеландії.

Для правильного розуміння механізмів застосування параметричних норм, закладених в будівельне законодавство Нової Зеландії, будівельні норми і правила слід класифікувати за їх правовим статусом на обов'язкові та добровільні. Обов'язкові норми і правила кодифіковані та позначаються терміном Будівельний кодекс. Добровільні норми і правила мають двоярусну структуру. Верхній ярус представляє з себе комплект настанов до Будівельного кодексу, призначений для надання допомоги суб'єктам технічного регулювання в дотриманні вимог Будівельного кодексу. Нижній ярус складають: (а) так звані «схвалені документи», представлені нормами і правилами, на які посилаються настанови, і (б) інші будівельні норми і правила, застосування яких в будівельній практиці не регламентується [4, с. 285].

За методом нормування Будівельний кодекс Нової Зеландії є параметричним і встановлює мінімальні вимоги до об'єктів будівництва. Таким чином, параметричні норми не описують детальні вимоги до проектування та будівництва будівель і споруд. Замість цього, вони встановлюють вимоги до того, яким характеристикам повинен відповідати кінцевий продукт будівництва та його компоненти для того, щоб не становити загрозу життю і здоров'ю людей та природному середовищу. Окрім питань безпеки, параметричні норми також вирішують проблему,

яку важко розв'язати в умовах розпорядчих норм. Для них властива вбудована гнучкість щодо інновацій і розвитку будівельних технологій.

Структурно Будівельний кодекс розбитий на 8 частин, кожна з яких охоплює певний аспект безпеки будівельної продукції [3]:

А Загальні положення. Дана класифікація будівель і споруд.

В Стійкість. Вимоги до несучих конструкцій.

С Пожежна безпека.

Д Доступність. Вимоги до забезпечення доступного середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Е Волога. Захист від вологи.

Ф Безпека споживачів.

Г Інженерні системи та пристрої (електроустановки, водопровід, каналізація тощо).

Н Енергоефективність. Вимоги, виконання яких сприяє заощадженню енергії.

Будівельний кодекс складається з двох вступних розділів і 35 технічних розділів. Два вступних розділи описують загальні положення, змальовуючи в загальних рисах класифікацію видів експлуатації або типів будівель і визначення термінів. У традиціях класичного параметричного нормування, кожен з 35 технічних розділів складається з трьох компонентів: 1) цілі нормування; 2) функціональні вимоги до об'єкта нормування; 3) критерії роботи об'єкта нормування.

На цільовому рівні, Будівельний кодекс встановлює соціально значимі цілі, які закінчений об'єкт будівництва дозволяє досягти. Функціональні вимоги Будівельного кодексу визначають роботу об'єкта нормування з тим, щоб він за допомогою своєї функції забезпечував виконання соціально значимої мети. Водночас, на критеріальному рівні, кодекс формулює якісні або кількісні критерії, які встановлюють «позначку», яку робочі характеристики об'єкта нормування повинні досягти для того, щоб задовольняти функціональним вимогам.

Відповідальність за підготовку пропозицій щодо зміни будівельного законодавства покладено на Департамент у справах житлового та цивільного будівництва [5]. Зміни, які вносяться до Будівельного акту та

Будівельного кодексу, є результатом зворотного зв'язку держави з будівельною галуззю Нової Зеландії. Департамент у справах житлового та цивільного будівництва здійснює постійну роботу зі збору та аналізу інформації з будівництва, проводить зустрічі і обговорення з проєктувальниками, будівельниками та споживачами будівельної продукції. До розробки нормативних положень залучаються зацікавлені представники державних установ і приватних організацій та підприємств. Пропозиції проходять громадське обговорення, в них вносяться необхідні поправки, після чого Міністр будівництва подає пропозиції на розгляд законодавчого органу.

Законодавче затвердження змін, що вносяться до Будівельного акту, здійснюється парламентом Нової Зеландії. Зміни Будівельного кодексу схвалюються главою держави – генерал-губернатором Нової Зеландії [3].

Закріплюючи застосування параметричних будівельних норм і правил для цілей регулювання будівельної галузі Нової Зеландії, Будівельний акт від 2004 р. також встановлює загальні принципи забезпечення дотримання параметричних норм. Ці принципи передбачають використання цілого ряду засобів, на які спирається практичне застосування Будівельного кодексу країни. Законодавство передбачає два протилежні по суті та методам категорії засобів, спрямовані на забезпечення дотримання Будівельного кодексу: (1) настанов до Будівельному кодексу і (2) альтернативних рішень.

На додаток до Будівельного кодексу випускається комплект документів, які умовно можна назвати настановами щодо дотримання норм [6]. Настанови є основними технічними засобами дотримання вимог будівельного законодавства. Вони задовольняють потреби переважної більшості суб'єктів технічного регулювання, пропонуючи найпростіший, традиційний шлях досягнення дотримання параметричних вимог Будівельного кодексу.

Настанови є добровільними будівельними нормами і правилами. Їх призначення полягає в тому, щоб надати можливість суб'єкту технічного регулювання скористатися заздалегідь схваленими розпорядчими нормами і стандартами, суворе дотримання яких забезпечує дотримання

параметричних вимог Будівельного кодексу. Цільовою аудиторією настанов є забудовники, проектувальники, будівельники та монтажники й інші суб'єкти технічного регулювання, які в своїй роботі використовують перевірені, стандартні рішення і сертифіковані будівельні матеріали, вироби, обладнання, які підтвердили свою безпеку багаторічною практикою застосування на об'єктах будівництва. Кожен з 35 технічних розділів Будівельного кодексу має відповідну Настанову з дотримання норм. Проте, Настанови не є частиною Будівельного кодексу. Вони були розроблені під керівництвом Департаменту у справах житлового та цивільного будівництва з єдиною метою – надання допомоги суб'єктам технічного регулювання в задоволенні вимог Будівельного кодексу [6].

Настанова із дотримання норм містять інформацію про будівельні матеріали та рішення, які відповідають мінімальним вимогам обов'язкових будівельних норм і правил. Кожна Настанова забезпечена відомостями про зміни, які раніше внесені в документ з тим, щоб користувач зміг швидко визначити, чим поточна редакція документа відрізняється від попередніх редакцій. Настанова містить обговорювані в документі положення Будівельного кодексу, визначення термінів і посилання на схвалені норми і стандарти, які рекомендується використовувати для забезпечення дотримання положень Будівельного кодексу. На додаток, кожен документ містить коментарі, що пояснюють в деталях нормативні вимоги Будівельного кодексу, які можуть викликати труднощі в розумінні.

Настанови із дотримання норм рекомендують суб'єкту технічного регулювання вибрати одне з двох засобів досягнення дотримання параметричних вимог Будівельного кодексу: метод підтвердження або використання прийнятного рішення. Слід зазначити, що принципи вибору засобів забезпечення дотримання вимог обов'язкових будівельних норм і правил обумовлені в Будівельному акті від 2004 р. В даному випадку закон передбачає вибір користувачем тільки одного із засобів. Використання двох засобів одночасно не допускається.

Метод підтвердження є засобом забезпечення нормативної відповідності, яка базується на слідуванні запропонованим методам випробувань або розрахунків. Прийнятне рішення є одним із схвалених

засобів забезпечення нормативної відповідності. Суть цього засобу полягає в застосуванні рішень, запропонованих схваленими добровільними нормами і стандартами. Настанова з дотримання норм обумовлює загальні принципи використання прийнятного рішення і відсилає користувача норм до «схвалених документів» і стандартів, в яких містяться вимоги, викладені розпорядчою мовою [4, с. 295].

Для суб'єктів технічного регулювання, чийі рішення, матеріали, виробу і методи не вписуються в жорсткі рамки розпорядчого нормування, будівельне законодавство Нової Зеландії пропонує можливість застосування Альтернативних рішень. Альтернативне рішення – це технічний засіб дотримання вимог будівельного законодавства, який дозволяє незначне або істотне відхилення від схвалених рішень, викладених в Настанові по дотриманню норм. Під терміном «альтернативне рішення» мається на увазі будівельний матеріал, компонент будівлі або споруди, інженерна система, конструкція, метод будівництва, частина споруди або споруда цілком.

Для того, щоб Альтернативне рішення було прийнятним для будівельного наглядово-контролюючого органу, забудовнику або його агенту (проектувальнику, будівельнику) потрібно докласти додаткових зусиль для того, щоб переконати орган, який дає дозвіл на будівництво, в тому, що пропонуване інноваційне рішення не поступається за рівнем безпеки традиційним рішенням, зазначеним в Настанові до Будівельному кодексу.

В цілому слід зазначити, що використання закордонного досвіду сприятиме створенню, підтриманню та поліпшенню механізмів, що дозволяють досягти високої культури будівництва, яка необхідна для забезпечення безпеки будівельних об'єктів для життя і здоров'я людей та навколишнього середовища, а також формувати і підтримувати стійке, ресурсозберігаюче штучне середовище з адекватними умовами для проживання, роботи та відпочинку. Новозеландський досвід технічного регулювання показує, що держава відіграє істотну, проте не обов'язково вирішальну роль в системі технічного регулювання в цілому і в окремих її компонентах зокрема. Відмінною особливістю сучасних систем технічного

регулювання Нової Зеландії є широке застосування механізмів саморегулювання і залучення фахівців приватного сектора для виконання функцій нагляду, контролю та оцінки відповідності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Building Act 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/2004/0072/latest/whole.html>.

2. Building Regulations 1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.govt.nz/regulation/public/1992/0150/latest/DLM162570.html>.

3. The building code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.govt.nz/regulation/public/1992/0150/latest/DLM162576.html>.

4. Техническое регулирование в строительстве. Аналитический обзор мирового опыта [Текст] : Snip Innovative Technologies ; рук. Серых А. – Чикаго: SNIP, 2010. – 889 с. : ил.

5. Department of Building and Housing New Zealand Government [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oag.govt.nz/2012/efficiency-stories/collaboration/department-of-building-and-housing>.

6. ACD 2009 About Compliance Documents / Department of Building and Housing New Zealand Government. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dbh.govt.nz/building-about-compliance>.